

Deprem Uzmanlarının İmaj Algısı: Kahramanmaraş Depremi Örneği

Servet YILDIZTEPE* Özlem DUĞAN

*Uşak Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü
servetyildiztepe@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-8700-436X>

**Uşak Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü
ozlem.dugan@usak.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0001-9028-7989>

Anahtar Sözcükler

Toplumsal Güven, Kriz İletişimi, Kahramanmaraş Depremi, Medya ve Sosyal Medya.

Key Words

Crisis Communication, Public Trust, Kahramanmaraş Earthquake, Media and Social Media.

Citation

Yıldıztepe, S; Duğan, Ö.(2024). Deprem Uzmanlarının İmaj Algısı:Kahramanmaraş Depremi Örneği ISophos: Uluslararası Bilişim, Teknoloji ve Felsefe Dergisi, Cilt 6, Sayı 12, ss: 1-22

Özet

Bu makale, Kahramanmaraş depremini temel alarak deprem uzmanlarının kamuoyundaki imaj algısını incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, afet yönetimi ve deprem bilimi alanında uzmanların toplumsal güven, iletişim yeterliliği ve bilgi paylaşımı üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Kahramanmaraş depreminin ardından uzmanların medya aracılığıyla yaptıkları açıklamalar, toplumsal algıyı şekillendirme açısından kritik bir rol oynamıştır. Bu araştırma, nitel bir yaklaşımla medya içerikleri, sosyal medya paylaşımları ve kamuoyu görüşlerini analiz ederek uzmanların güvenilirlik, şeffaflık ve etkinlik gibi temel imaj unsurlarını ortaya koymaktadır. Çalışmada, 18 yaş ve üzeri 20 katılımcıyla (10 erkek-10 kadın) anket ve yapılandırılmış mülakatlar yürütülerek deprem deneyimi, uzman tanınırlığı ve güven algısı temaları üzerinden veriler toplanmıştır. Katılımcı yanıtları, uzmanların çoğunlukla deprem sonrası görünür olmasının eleştirildiğini, buna karşılık afet öncesinde sürdürülen eğitim/bilgilendirme faaliyetlerinin uzman imajını güçlendiren temel unsur olarak görüldüğünü ortaya koymuştur. Sonuçlar, deprem uzmanlarının kriz dönemlerinde etkin iletişim stratejileri kullanmasının ve toplumu bilinçlendirmeye yönelik çabalarının önemini vurgulamaktadır. Çalışma, afet yönetiminde uzman imajının güçlendirilmesine yönelik önerilerle son bulmaktadır.

Abstract

Image Perception of Earthquake Experts: The Case of the Kahramanmaraş Earthquake

This article aims to examine the public image perception of earthquake experts, taking the Kahramanmaraş earthquake as its focal point. The study evaluates the influence of experts in the fields of disaster management and seismology on public trust, communication competence, and information sharing. Following the Kahramanmaraş earthquake, statements made by experts through the media played a critical role in shaping public perception. Using a qualitative approach, this research analyzes media content, social media posts, and public opinions to reveal key image components such as credibility, transparency, and effectiveness. In the study, data were collected through surveys and structured interviews

conducted with 20 participants aged 18 and above (10 men and 10 women), focusing on themes such as earthquake experience, recognition of experts, and perceptions of trust. Participant responses show that experts are often criticized for becoming visible only after an earthquake, whereas pre-disaster educational and informational activities are seen as fundamental elements that strengthen expert image. The findings emphasize the importance of earthquake experts using effective communication strategies during crisis periods and engaging in efforts to raise public awareness. The study concludes with recommendations aimed at strengthening the image of experts within disaster management processes.

1.Giriş

Depremler, hem fiziksel hem de toplumsal etkileri nedeniyle insanoğlunun en çok karşı karşıya kaldığı doğal afetlerden biridir. Özellikle Türkiye, aktif fay hatları üzerinde yer alması nedeniyle sık sık depremlerle yüzleşmektedir. Bu bağlamda, afet yönetimi ve toplumsal bilinç oluşturulmasında deprem uzmanlarının rolü kritik bir öneme sahiptir. Uzmanların gerek bilimsel bilgi aktarımları gerekse kriz yönetimi süreçlerindeki etkinlikleri, toplumun afetlere yönelik farkındalık ve hazırlık düzeyini doğrudan etkilemektedir. Kahramanmaraş'ta 2023 yılında yaşanan ve büyük yıkıma yol açan depremler, sadece fiziksel hasarla değil, aynı zamanda toplumun bilgiye olan güveni, uzmanlarla iletişim ve kriz algısı gibi konularla da gündeme gelmiştir. Bu süreçte deprem uzmanlarının medyada ve kamuoyunda nasıl bir imaj sergilediği, toplumun güven algısını ve afet yönetim süreçlerine olan katılımını derinden etkilemiştir. Bu çalışma, Kahramanmaraş depremini örnek alarak deprem uzmanlarının toplumsal algıdaki yerini, medya aracılığıyla nasıl bir imaj sunduklarını ve bu imajın toplum üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın bulguları, afet yönetiminde uzmanların daha etkin bir şekilde rol alabilmesi için önemli ipuçları sunmayı hedeflemektedir.

2.Kriz Kavramı

Kurumlar her an kriz yaşayabilirler. Dünyada hiçbir kıta veya ülke tehlike ve risklerden, afet ve musibetlerden, çatışma ve kargaşadan, isyan ve devrimlerden, ayaklanmalardan ve terörden muaf değildir. Ülkelerin ve kültürlerin tarihi, genellikle zorluğu, kötülüğü, sıkıntıyı veya tehlikeyi simgeleyen benzersiz dramatik olaylarla örülüdür (Rosenthal et al., 2001: 78). Kriz kelimesi herhangi bir önemli problemi ya da zarar verme potansiyeli olan olayı belirtmek amacıyla oluşmuş bir kavramdır (Shrivastava, 1993: 167). Kriz sözcüğü Yunanca, "yargı, seçim veya karar" anlamında kullanılan "krisis" sözcüğünden oluşmuştur (Paraskevas, 2006: 893). Terim Yunanlılar tarafından tıp, hukuk ve teoloji alanlarında kullanılmış olup, doğru ya da yanlış, kurtuluş ya da lanet, yaşam ya da ölüm gibi katı alternatifler arasından seçim yapmayı ifade etmiştir (Koselleck and Richter, 2006: 360). Kriz kavramı, istenmeyen, beklenmedik, benzeri görülmemiş ve neredeyse yönetilemez olan ve yaygın bir inançsızlık ve belirsizliğe neden olan durumlar için geçerlidir (Rosenthal et al., 2001: 78). Tüm krizler doğası gereği karmaşık yapıya sahiptir ancak karışıklık olsa da tüm karışıklıklar mutlaka kriz değildir. Bununla birlikte, tam da dağınıklıklarından, yani karmaşıklıklarının yanı sıra yüksek düzeyde belirsizlik ve muğlaklıklarından dolayı, karışıklıklar her zaman yüksek bir kriz potansiyeli içerir. Kriz, bir organizasyonun yaşayabilirliğini tehdit eden bir dizi aşırı olaydır (Mitroff, 2013: 137). Bir kuruluşun kurumsal hedeflerine ulaşabilmesi ya da sürekliliği için tehdit oluşturan her türlü durum kriz olarak tanımlanır (Batchelor, 2003: 44). Kriz, "daha iyi veya daha kötü için bir dönüm noktası", "belirleyici an" veya "önemli zaman" olarak tanımlandığı görülmektedir. Kriz, "kritik bir aşamaya ulaşmış bir durum" şeklinde de ifade edilebilir. Bundan dolayı kriz, yaklaşan belirleyici değişikliklerin görüldüğü, istikrarsız süre veya durumdur. Kriz ya çok istenmeyen bir sonuç için belirgin bir potansiyele sahip durumu ya da son derece olumlu bir sonuç için belirgin bir olasılığa sahip fırsatı içerebilir (Darling, 1994: 4). Kriz; istikrarsızlığa ve süreksizliğe neden olan, istenmeyen sonuçlarla başa çıkmak ve düşünülen sistemin kabul edilebilir yeni bir duruma uyumu için özel bir yaklaşım gerektiren bir sistemdeki bozulma olarak nitelendirilebilir. Krizin sonuçları ve

etkileri genellikle çok boyutludur ve halk sağlığı, siyaset, ekonomi vb. gibi çeşitli konularla ilişkilidir (Benaben et al., 2016: 127).

Kriz kavramı, olumsuzluk; yani kontrol altında olmayan faktörlerin neden olduğu, insanların veya hayvanların hayatını veya sağlığını tehlikeye atan ve maddi hasara neden olan acil bir olayı, beklenmedik durum; yani öngörülemeyen bir olayı, Kaza; meydana geldiği teknik tesisin sınırlarının dışına taşan, teknoloji de dahil olmak üzere insan faktörünün neden olduğu bir aksiliği, Büyük olay; normal toplumsal süreçlerde aksaklıklara yol açan, ciddi maddi zarara, yaralanmalara hatta can kayıplarına, çevresel değişimlere neden olan, mevcut toplumsal araçlar, kapasite ve imkanlarla baş edilemeyen, engellenemeyen, etkileri azaltılamayan ya da yok edilemeyen, doğa kaynaklı felaketler, olağanüstü durum, acil durum ve afeti içeren bir kavramdır (Milasinovic and Kesetovic, 2008: 170). “Krizler, bir örgütü veya belirli bir sistemi bir bütün olarak etkileyen, genellikle acil ve yeni kararlar, eylemler gerektiren, potansiyel olarak hem etkilenen sistemin daha sonra yeniden yapılandırılmasına hem de sistem üyeleri tarafından yapılan temel varsayımlara yol açan ve daha önce kabul edilen temel varsayımlara meydan okuyan yıkıcı durumlardır” (Pauchant and Douville, 1993: 45). Örgütsel literatürde ise kriz şu şekilde tanımlanmaktadır: Örgütsel kriz, örgütün yaşayabilirliğini tehdit eden, neden, sonuç ve çözüm araçlarının belirsizliği söz konusu olan, ayrıca hızlı karar alımı gerektiren, gerçekleşme olasılığı az ama etkisi yüksek olaydır (Pearson and Clair, 1998: 60). Örgütsel kriz, kuruluşun gösterdiği performansı olumsuz yönde önemli ölçüde etkileyerek, olumsuz sonuçlara yol açabilen, örgütün paydaşlarının güvenlik, ekonomik, sağlık ve çevresel olası beklentilerini tehdit edebilen ve önceden tahmin edilemeyen olaylardır. Bu tanım, krize ilişkin çeşitli bakış açılarının bir sentezi olarak oluşturulmuştur (Coombs, 2015: 7). Bir olgunun kriz olarak nitelendirilmesi için herkesin üzerinde görüş birliğine vardığı ortak özellikler maalesef bulunmamaktadır. Bazı sektörlerde oluşan ve kriz şeklinde adlandırılan bir durum, farklı bir sektörde veyahut farklı bir ülkede kriz şeklinde nitelendirilmemektedir. Söz konusu kapsamda kriz diye adlandırılan bir olgunun özelliklerinden ziyade yarattığı etki ile değerlendirildiği sonucunu görebiliyoruz (Pearson and Mitroff, 1993: 32). Kriz, bir kuruluş tarafından arzu edilen bazı durum veya hedefler için potansiyel bir engel teşkil eden bir tehdidi, daha az elverişli koşullar altında kısa sürede karar verme zorunluluğu yani zaman baskısını ve sürpriz gelişmeleri bünyesinde barındırmaktadır.

Krizler, tehdit, sürpriz gelişmeler ve zaman baskısı olmak üzere üç ana özelliği içermektedir (Billings et al., 1980: 300). Krizler kuruluşlar ve çevresi için olumsuz veya istenmeyen sonuçlar yaratma potansiyeline sahiptir. Krizler çevresel ve maddi hasara, müşterilerin zarar görmesine, çalışanların ve halkın yaralanmasına belki de ölümüne yol açabilir. İşler kesintiye uğrarsa kuruluşlar genellikle mali kayıp yaşayacaktır, ayrıca kurumsal morali, üretkenliği ve kazançları da olumsuz yönde etkileyecektir. Bununla birlikte kriz zararı finansal kaybın ötesine uzanarak, paydaşların yaralanmasına veya ölümüne, yapısal veya mülk hasarına, itibar ve sosyal konumun zedelenmesine, bir markanın zarar görmesine kadar uzanan durumlara yol açabilir. Bu nedenle böyle korkunç potansiyel sonuçlarla karşı karşıya kalan kuruluşlar krizleri yönetme yeteneklerini geliştirmeye odaklanmaktadır (Loewendick, 1993: 15). Her kriz kendine özgü olsa da ortak özellikleri vardır. Bir kriz durumun yoğunluğunu arttırabilir, medya veya hükümetten yoğun bir ilgi görebilir, bir kuruluşun normal çalışma prosedürünü kesintiye uğratabilir, bir işletmenin karlılığını azaltabilir ve imajına zarar verebilir.

Krizler genellikle sürpriz, sorun hakkında yetersiz bilgi, karar vericilerin etkinliğini etkileyebilecek stres, kuruluşun karlılığını ve varlığını tehdit ve sınırlı yanıt süresi ile karakterize, problem çözme, iletişim kurma ve acil karar verme unsurlarını içeren bir süreçtir (Ray, 1999: 5). Her kriz farklıdır ve kendince birtakım özelliklere sahiptir. Bu nedenle krizlerin özelliklerini genellemek oldukça güçtür. Ancak her kriz kendine özgü özellikler taşımakla beraber krizlerin bir takım benzer özellikleri de bulunmaktadır. Bu kapsamda krizlerin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz. Her kriz kendine özgüdür. Genellikle

krizler önceden tahmin edilemez. Genellikle krizler beklenmedik bir anda beklenilmeyen bir hızla meydana gelir. Örgütün söz konusu krizi tahmin etme ve önleyebilme sistemleri yetersiz kalır. Krizin başarılı bir şekilde atılması için örgütler genellikle yeterli bilgi ve zamana sahip değildirler. Krizler ivedilikle müdahale gerektiren durumlardır. Krizi yönetenler yani karar verici olanlarda ciddi stres yaratır. Kriz örgütün amacını, varlığını ve sürdürülebilirliğini tehdit eder. Kriz süreci olağan dönemlerden farklı özellikler içerir. Krizler ek maliyetlere hatta yüksek oranda zarara yol açar. Krizin yarattığı olumsuzlukları en aza indirmek mümkünse engellemek için hızlı müdahale gerektirir.

Krizin hızla kontrol altına alınabilmesi için özel geliştirilmiş yöntemler ve çaba gerekir (Aykaç, 2001: 123). Kurumların krizin ortaya çıkış sürecinde, yetersiz kaynak sorunları, iletişim eksiklikleri, bilgi düzeylerinin düşük olması üst düzey yönetimin yaptığı hatalar, uyum eksiklikleri gibi birçok neden bulunmaktadır. Bu nedenlerin oraya çıkardığı tehdit birbiri içerisinde farklı düzeyde etkilemeleri, kurumu da çeşitli düzeyde krizle mücadeleye sürüklemektedir (Pira ve Sohodol, 2012: 45). Krizler, ekonomik belirsizlikler, yetersiz bilgi kaynağı, örgüt içi ve dışı çatışmalardan, siyasal alandaki değişikliklerden, uluslararası ilişkilerin getirdiği değişimlerden kaynaklanabilir (Genç, 2009: 8). Krizin ortaya çıkmasındaki etkenler arasında, belirsizlikler, ortamdaki hızlı gelişmeler, yetersiz ve gecikmiş bilgi akışı, iletişimdeki aksaklıklar, siyasi ve politik farklılıklar, kurumun değişen amaçlarının adaptasyon süresi gibi birçok sorun söyleyebiliriz (Dinçer, 2007: 76). Genel olarak kriz beklenmedik, bir anda ortaya çıktığı varsayımında bulunulsa da krizler uyarı sinyalleri vererek meydana gelmektedir. Krize neden olan faktörler iç ve dış faktörler olarak iki gruba ayrılmaktadır. Kurumlarda oluşan krizin birçok nedeni olduğunu söyleyebiliriz. Kurumun kültürü, çalışanların özellikleri, kültürel şebekesi yönetim biçimi bu nedenlerin başlıcalarıdır. Kurumun içinde olan sorunlar tek başına kriz oluşturabileceği gibi, farklı sorunlarla birleşerek krizin boyutunu büyütebilir, olumsuz durumları hızlandırmaktadır (Pira ve Sohodol, 2012: 48).

Kurum içi faktörlerin başlıcaları ise örgütsel yapıdan kaynaklı, çalışanlara inisiyatif verilmemesi, aşırı kontrolcü yönetim tarzı, dış ortama ilgisizlik, iletişimden kaçınma davranışları, bürokratik yönetim tarzı, yöneticilerin yetersiz yönetsel bilgi düzeyleri, karar vermede eksiklik, yeniliklere karşı duyarsız olma, sezgi ve tahmin gücünün yetersizliği, etkin iletişim sisteminin olmaması ve bilginin niteliği ile ilgili sorunlardan kaynaklanabilir (Genç, 2009: 10). Krizi oluşturan dış faktörler kurumların kontrolü dışında oluşan büyük çaplı olaylardır. Bu olaylar genellikle buldukları şehri ülkeyi ve dünyayı etkileyebilmektedir. Kriz başlangıcı itibarıyla kurumlar ani ve hızlı tepkiler vermesi gerekmektedir. Bu süreçte kurumun vereceği tepkinin süresi, yapacağı hatalar krizin oluşmasında büyük önem taşımaktadır (Tüz, 2001: 23). Dış değişkenlere örnek olarak sel baskını, deprem, yangın gibi doğal afetler, büyük çaplı salgın hastalıklar, ülkenin ve bazen de dünyanın içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılar ve teknolojik yenilikler gösterilebilir (Pekcan, 2010: 23). Örgütlerin önceden öngörülemeyen deprem, yangın, sel, pandemi ve buna benzer doğal felaketler krizlerin en önemli sebeplerindedir. Beklenmedik felaketler ve doğal çevreyle ilgili birçok olay örgütleri krize durumuna düşürebilmektedir (Haşit, 2013: 5). Teknolojinin getirdiği yenilikleri kurumuna aktaramayan işletmeler, günümüzde son derece önemli bir hal alan teknolojik yeniliklerin oluşturacağı olası krizlere yol açabilmektedir. Hızla gelişen çevre şartlarında teknolojik oluşumlar sürekli yenilenmekte ve buna uyum sağlayamayan işletmeler ise kriz durumlarına açık bir hale gelmektedir (Demir, 2020: 34).

3. Kriz Yönetimi

Kriz yönetimi kritik bir organizasyonel faaliyettir. Yönetimde başarısızlık ciddi kayıplara neden olabilmekte veya bir örgütün varlığını sona erdirebilmektedir. Oluşan krizlere karşı gerekli önlemleri alarak onların ortadan kaldırılması ya da olumsuz etkilerinin en az kayıp ile atılması kadar olası krizlere karşı hazırlıklı olmak da kriz yönetiminin konusunu oluşturmaktadır (Asunakutlu ve Safran, 2004: 52-54). Kriz yönetimi; her krizde

uygulanacak standart bir kriz çözme yönteminin bulunmadığı, çözüme yönelik yöntem ve teoriler üretmenin zor olduğu süreçleri içerir. Kriz sırasında eldeki bilgilerin yetersiz olması, yöneticilerin kişisel özellikleri ve krize ilişkin duygu ve düşünceleri, kullanıma uygun gücün yetersiz olması, medya baskısı ve bilgi kirliliği gibi sebepler standart bir kriz yönetim teorisi geliştirilmesini zorlaştırmaktadır (Şihmantepe, (2002: 135). Literatürde kriz yönetimi kavramıyla ilgili farklı tanımlar bulunmaktadır. Örneğin, Coombs (2007: 5) kriz yönetimini, krizin bir kişiye verebileceği zararı önlemek veya azaltmak için tasarlanmış bir süreç, Küçükaltan vd., (2015: 44) kriz olarak ifade edilen durumun ortadan kaldırılması için uygulanan planlı, programlı, düzenli ve akılcı bir biçimde oluşturulmuş faaliyetler topluluğu, Vergiliel (2014: 25) örgütün rutin ve olağan faaliyetlerini bozan, varlık ve imajını olumsuz yönde etkileyen, insan sağlığını ve güvenliğini tehdit eden olaylara karşı plan yapabilme organizasyonu olarak tanımlamaktadır.

Filiz (2007: 18-19) kriz yönetimini, muhtemel kriz durumlarına karşı, krizin habercisi olan sinyalleri alma, değerlendirme, mümkün ise krizi önleme, önlenemeyen krizleri ise gerek bireysel, gerek örgütsel ve gerekse ülke düzeyinde hedef ve amaçlar korunmak suretiyle çok az bir kayıpla atlatılmasını sağlama, kriz sonrası dönemde ise yaşanan olumsuzluklardan gerekli derslerin alınıp iyileştirme ve yeniden yapılanma amacıyla gerekli olan plan, program ve politikaların uygulanmasını, kontrolü, denetimi gibi özel amaçlı faaliyetleri içeren; olağan dışı dönemlere özgü nitelikler gösteren bir süreç ve yönetim modeli olarak tanımlamaktadır.

Kriz yönetiminin, stratejik yönetim, teknik ve yapısal yönetim, iletişim yönetimi ve psikolojik-kültürel değerler yönetimi olmak üzere dört farklı şekilde ele alınır. Örgüt yönetiminin kriz karşısında başarılı olabilmesi için bu boyutları dikkate alması ve her birinin üzerinde çalışma yapması gerekmektedir. Kriz yönetiminin amacı, krizleri kesin olarak önlemeye çalışmak değil, istenmeyen sonuçları en aza indirmek, çabuk ve kaliteli tepkiler almak ve olası tüm olumsuzluklara karşı hazırlıklı olmaktır (Pira ve Sohodol, 2015: 184). Haşit'e (2013: 34) göre günümüzde yöneticilerin amacı, krizlerin örgütü etkileyip etkilemeyeceğini düşünmek değil, nerede, ne zaman, nasıl bir kriz ile karşılaşacaklarını, bu krizden kimin ve kaç kişinin etkilenebileceğini tahmin etmektir. Kriz yönetimi, bir karar alma sürecidir. Örgütün bir yandan krize karşı hazırlıklı olmasını sağlarken, bir yandan da krizin minimum kayıp ve maksimum avantajla atlatılmasını sağlamaktır. Bir başka ifadeyle kriz yönetimi uygulamalarının amacı, örgüt içerisindeki tüm yönetim kademelerinde özgüvenin sağlanması, örgüt ikliminin korunması ve örgütün bir bütün olarak krizden olumsuz etkilenmesinin önlenmesidir. Kriz yönetimi, olası krizleri önceden algılayabilen, bunların türlerini birbirinden ayırt edebilen, bunlara karşı gerekli önlemler alarak zararlarını minimize eden, bunlardan dersler çıkarabilen ve en kısa sürede toparlanabilen örgütler oluşturmaktır. Kriz yönetiminde, yöneticilerin algılama durumu önemlidir. Kriz yönetimindeki başarı, yöneticilerin krizi ne şekilde anladığına göre değişmektedir. Krizi bir tehdit olarak gören yöneticilerin, krizi önlemede başarı şansı artmaktadır (Güven ve Mısırlı, 2005: 6). Kriz yönetimi süreklilik gerektiren uygulamaları içermektedir, başlangıcı ve sonucu yoktur. Olası krizler için hazırlanan planların periyodik olarak güncellenmesi, zaman zaman gözden geçirilmesi gerekmektedir (Haşit, 2013: 36). Kriz yönetiminde başarılı olma yöneticilerin öz güvenlerinin gelişmesine, morallerinin yükselmesine ve örgütün geleceğinin olumlu bir yönde etkilenmesine yol açacaktır. Ayrıca krizi başarıyla yönetmiş ve başarılı olmuş yöneticiler görevlerinde kalmanın yanı sıra kariyerlerinde de önemli bir aşama kaydedebilmektedir. Kriz yönetimi önemli, bir o kadar da zorunlu ve karmaşık bir süreçtir. Krizlerin çözülmesi uzun zaman alabilmektedir. Kriz yönetimi esnek, yaratıcı, objektif, cesur, kararlı, sabırlı, zihinsel olarak güçlü, duyarlı, özverili, aktif, yeniliklere açık, bilinmeyenlere karşı hazır, beklenmedik zamanlarda tepki verebilen yönetici ve ekip üyeleri gerektirmektedir (Mitroff, 1993: 49). Kriz yönetimi, krizin türü, genişliği ve sebep olduğu sonuçlar bakımından farklı bilim dallarının katkısını gerektirebilmektedir. Buna göre kriz yönetimi, hukuk, psikoloji, sosyoloji, maliye, ekonomi, halkla ilişkiler, işletme gibi sosyal bilim dallarına ihtiyaç duyabileceği gibi tıp ve mühendislik gibi teknik bilim dallarına da

ihtiyaç duyabilmektedir (Güneş ve Beyazıt, 2010: 21).

Krizler örgütün stratejik hedeflerini de tehdit altına aldığından kriz yönetimi stratejik yönetim kapsamında ele alınarak değerlendirilmelidir. Kriz yöneticisinin işlevi, yalnızca eğitim ile elde edilemeyecek kadar çok bilgi, beceri ve deneyim gerektirmektedir. Bir kriz yöneticisi, olağanüstü bir olayın zorlu sürecini hem zihinsel hem de fiziksel olarak yönetebilen güçlü bir yönetim kişiliğine sahip olmalıdır. Kriz yönetim ekibi, periyodik olarak yönetsel, fiziksel ve ruhsal açıdan hizmet içi eğitime tabi tutulmalıdır (Güven ve Mısırlı, 2005: 7). Her kriz tekrarlanamaz ve benzersiz bir olaydır. Tehditler, insanın iradesinden bağımsız olarak yükselmektedir. Değişken nitelikteki kriz durumları farklı duygular uyandırmaktadır. Yine de her krizin çözümünde kullanılacak temel adımlar tüm organizasyon türleri için benzerdir. Bunlar; kuruluşa yönelik tehdidin analizi, kriz stratejisinin belirlenmesi ve kriz yönetimi sürecinin takibidir (Van Mart ve Kapucu, 2011: 494-495). Depremler, yalnızca fiziksel yıkımlara yol açmakla kalmaz, aynı zamanda toplumun güven ve itibar algısını da doğrudan etkileyen kriz durumlarıdır. Özellikle kriz yönetimi sürecinde yer alan uzmanların kamuoyundaki imajı, bilgilendirme süreçlerinin etkinliği, güvenilirlik ve kriz sonrası toparlanma süreçlerine duyulan inancı şekillendiren önemli bir faktördür (Coombs, 2007, s. 165).

Bu bağlamda, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri, Türkiye’de afet yönetimi ve uzman algısı açısından kritik bir örnek teşkil etmektedir. Kriz yönetimi, beklenmedik olaylara karşı stratejik planlama ve hızlı müdahale süreçlerini kapsayan çok boyutlu bir disiplindir (Pearson & Mitroff, 1993, s. 50). Kriz anlarında uzmanların halka sunduğu bilgiler, yönlendirmeler ve tahminler, kamuoyunun güvenini doğrudan etkileyerek kriz sonrası sosyal uyumun sağlanmasında kritik rol oynar. Özellikle afetler sırasında yetkililerin şeffaf, tutarlı ve bilimsel verilere dayalı açıklamalar yapması, itibar algısını güçlendirirken, tutarsız veya spekülasyonlu açıklamalar bu algıya zarar verebilir (Fombrun & van Riel, 2004, s. 112). Deprem uzmanlarının medya aracılığıyla sundukları açıklamalar, sadece teknik bilgi paylaşımı olarak değil, aynı zamanda halkın korku ve belirsizlik duygularını yönetmede önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir (Seeger, 2006, s. 235). Kahramanmaraş depremleri sürecinde, uzmanlar arasında görüş farklılıkları ve bazı tahminlerin sosyal medyada yanlış anlaşılması, kriz iletişimi bağlamında itibar yönetiminin önemini bir kez daha ortaya koymuştur (Coombs & Holladay, 2012, s. 78).

Kahramanmaraş depremlerinde, deprem bilimcilerin kamuoyundaki algısı farklı unsurlar üzerinden şekillenmiştir. Öncelikle, bazı uzmanların yıllar öncesinden bölgede büyük bir deprem olacağına dair bilimsel uyarılarda bulunması, kriz sonrası süreçte bu uzmanlara duyulan güveni artırmıştır (AFAD, 2023, s. 24). Öte yandan, bazı uzmanların deprem sonrası dönemde yetersiz bilgilendirme yapması veya panik yaratabilecek açıklamalarda bulunması, toplumda itibar aşınmasına yol açmıştır (Coombs & Holladay, 2012, s. 92). Bununla birlikte, kriz anlarında bilim insanlarının yalnızca teknik bilgiyi değil, aynı zamanda empati ve toplumsal dayanışmayı ön plana çıkaran mesajlar vermesi, halk nezdinde güvenilirliklerini artırmaktadır (Benoit, 1997, s. 180). Nitekim, Kahramanmaraş depreminde aktif olarak sahada çalışan ve bilgilendirme yapan bazı uzmanlar, kamuoyunda pozitif bir imaj oluşturmuş, medyadaki görünürlükleri ve iletişim biçimleriyle takdir toplamıştır (Ulmer, Sellnow & Seeger, 2018, s. 35).

Kahramanmaraş depremi, deprem uzmanlarının kriz yönetimi sürecindeki rolü ve itibar algısı açısından önemli dersler barındırmaktadır. Kriz yönetimi literatürü, uzmanların açıklamalarında şeffaflık, tutarlılık ve empatiye dayalı bir yaklaşım sergilemesinin, hem bireysel hem de kurumsal itibar açısından kritik olduğunu vurgulamaktadır (Ulmer, Sellnow & Seeger, 2018, s. 79). Bu bağlamda, Türkiye’de afet yönetimi ve deprem bilimi alanında çalışan uzmanların medya iletişimi konusunda daha etkin stratejiler geliştirmesi gerekmektedir. Hem geleneksel hem de dijital medyada doğru bilginin yayılmasını sağlamak, toplumun uzmanlara duyduğu güveni pekiştirecek ve kriz sonrası iyileşme süreçlerine olumlu katkı sağlayacaktır.

4.Kriz Kavramı

Türkiye’de meydana gelen depremler genellikle yazarlar tarafından çeşitli kategorilere ayrılarak sunulmaktadır. Bu çalışmada, Türkiye’deki depremler EM-DAT veri tabanı kullanılarak elde edilmiştir. EM-DAT veri tabanında bir olayın yer alabilmesi için belirli özellikleri taşıması gerekmektedir. Bu özellikler, OFDA/CRED (2004) ve Girgin ve Yetiş (2007) tarafından dört başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar altında, bir olayın EM-DAT veri tabanında yer alabilmesi için en az bir özelliği taşıyor olması gerekmektedir. Bu özellikler, olayın büyüklüğü, etkilenen nüfus sayısı, ekonomik kayıplar ve uluslararası yardım talebi gibi faktörlere dayanmaktadır. EM-DAT veri tabanı, depremler gibi doğal afetlerin etkilerini ve sonuçlarını sistematik bir şekilde analiz etmek ve karşılaştırmak için önemli bir araç sağlamaktadır. Bu tür veri tabanları, deprem risklerinin değerlendirilmesi ve afet yönetimi stratejilerinin geliştirilmesi için kritik öneme sahiptir.

- 10 veya daha fazla ölümün olması,
- 100 veya daha çok kişinin etkilenmiş olması,
- Uluslararası yardım çağrısı gerektirmesi,
- Acil durum deklarasyonudur.

Verilerin elde edilebilmesi için yazar EM-DAT veri tabanına üyelik bilgilerini kullanarak giriş yapmıştır. Depremler, yer kabuğunun fay hatları boyunca biriken enerjinin serbest kalması sonucu meydana gelen titreşimlerin dalgalar halinde yayılmasıyla karakterize edilmektedir. Bu olaylar, genellikle yerleşim yerlerinde önemli can ve mal kayıplarına neden olabilir hatta bazen yerleşim yerlerini tamamen yok edebilirler. Depremlerin etkileri, kısa ve uzun vadeli olmak üzere çeşitli sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarda görülmektedir. Depremlerin meydana getirdiği etkiler, sosyal açıdan incelendiğinde, öncelikle insan yaşamını doğrudan etkilemektedir. Can kayıpları ve yaralanmalarla birlikte, depremler psikolojik etkiler de yaratabilir ve toplumların sosyal dokusunu derinden sarsabilmektedir. Deprem sonrası oluşan güvenlik endişeleri ve toplumsal kaygılar, uzun süreli psikososyal destek gereksinimlerini ortaya çıkarabilmektedir (Can, 2020: 8).

Ekonomik açıdan bakıldığında, depremler genellikle büyük maddi zararlara yol açmaktadır. Altyapıda hasarlar, işletmelerde kesintiler, tarım alanlarında verim kayıpları ve özellikle turizm gibi ekonomik faaliyetlerde ciddi düşüşler görülebilmektedir. Bununla birlikte, yapılan onarımlar ve yeniden yapılanma süreci de ekonomik faaliyetlere canlılık kazandırabilmektedir. Çevresel etkiler açısından, depremlerin neden olduğu doğal afetler genellikle çevre üzerinde önemli etkilere sahiptir. Özellikle altyapı hasarları, kirlilik artışı ve doğal habitatlarda meydana gelen değişimler, uzun vadeli çevresel etkiler olarak ortaya çıkabilir. Ancak, bu etkiler, etkili rehabilitasyon ve doğal kaynak yönetimi stratejileriyle azaltılabilir veya telafi edilebilir (Yiğiter, 2008: 10). Sonuç olarak, depremlerin sosyal, ekonomik ve çevresel etkileri, kısa ve uzun vadede toplumları derinden etkileyebilir. Bu nedenle, deprem risklerinin azaltılması, afet yönetimi stratejilerinin geliştirilmesi ve toplumsal dayanıklılığın artırılması önemli bir gerekliliktir.

Tablo 1. Türkiye’de Meydana Gelen Önemli Depremler

S.No	Yıl	Yer veya Etkilenen Alan	S.No	Yıl	Yer veya Etkilenen Alan
1	1900	Kars, Karakurt, Kağızman, Digor	53	1971	Bingöl, Erzincan
2	1903	Malazgirt	54	1975	Hazro, Hani, Kulp, Lice
3	1912	Mürefte Şarköy, Marmara Denizi	55	1976	Denizli

4	1914	Burdur, Kılıç, Keçiborlu, Isparta	56	1976	Muradiye
5	1924	Erzurum	57	1977	Lice-Palu, Elazığ
6	1924	Erzurum	58	1978	Pülümür, Erzincan
7	1925	Ardahan	59	1979	Dursunbey, Anadolu
8	1925	Dinar	60	1983	Horasan, Pasinler, Narman (Erzurum), Kars
9	1928	Torbali-İzmir	61	1984	Olur-Şenkaya Bölgesi
10	1934	Diyarbakır	62	1984	Erzurum-Şenkaya Bölgesi
11	1934	Diyarbakır	63	1985	Erzurum, Kars, Ağrı, Artvin
12	1935	Kiğı	64	1986	Malatya, Adıyaman
13	1938	Kırşehir	65	1986	Aydın Bölgesi
14	1939	Erzincan (Anadolu)	66	1992	Erzincan
15	1939	Erzincan, Tercan Bölgesi	67	1995	Dinar, Evciler
16	1939	Dikili	68	1996	Çorum, Amasya
17	1940	Develi-Erciyes, Kayseri	69	1998	Adana, Ceyhan, Hatay
18	1940	Cis	70	1998	Ceyhan, Adana
19	1941	Van, Erciş	71	1998	Kayseri
20	1941	Erzincan	72	1999	Düzce, Bolu, Kaynaşlı
21	1942	Niksar, Erbaa	73	1999	İzmit, Kocaeli, Yalova, Gölcük, Zonguldak, Sakarya, Tekirdağ, İstanbul, Bursa, Eskişehir
22	1942	Kastamonu, Kargı	74	1999	Kocaeli, Bursa, İstanbul, Sakarya, Yalova
23	1943	Ladik, Samsun, Havza	75	1999	Marmaris
24	1943	Hendek	76	1999	İzmit
25	1943	Hendek, Adapazarı	77	1999	Sakarya
26	1943	Anadolu	78	2000	Pütürge (Malatya)
27	1944	Gerede (Batı Anadolu)	79	2000	Çerkeş, Orta (Çankırı), Çubuk (Ankara)
28	1944	Ayvalık, Edremit	80	2001	Osmaniye
29	1944	Uşak	81	2001	Erzurum
30	1945	Adana, Veyhan	82	2002	Bolvadin (Afyon)
31	1945	Van Bölgesi	83	2003	Pülümür (Tunceli)
32	1946	Varto-Hınıs, Ustukan (Doğu Türkiye)	84	2003	Bingöl, Çeltiksuyu, Sancak, Gökdere, Gözeler (Merkez, Bingöl)
33	1946	İlgın, Konya	85	2003	Buldan (Denizli)
34	1949	Karlıova (Anadolu)	86	2003	Seferihisar, Konak (İzmir)
35	1951	Kurşunlu-İlgaz	87	2004	Aşkale, Ilıca, Çat (Erzurum)

36	1952	Adana-Misis, Ceyhan	88	2004	Aşkale, Büyükgeçit, Küçükgeçit, Karabıyık, Kandilli (Aşkale, Erzurum)
37	1952	Hasankale (Erzurum)	89	2004	Doğubayazıt (Ağrı)
38	1952	Pasinler (Hasankale), Erzincan	90	2005	Batman, Siirt, Adana, Van, Hakkari
39	1953	Çanakkale, Balıkesir, Yenice, Onan	91	2005	Karlıova (Bingöl)
40	1953	Edirne	92	2005	Karlıova (Bingöl)
41	1957	Abant (Bolu)	93	2010	Başürt (Karakocan, Elazığ), Demirci, Kovancılar, Okçular (Kovancılar, Elazığ)
42	1964	Manyas, Bursa, Balıkesir (Batı)	94	2011	Simav (Kütahya)
43	1966	Muş	95	2011	Van, Bitlis, Hakkari
44	1966	Varto	96	2011	Van
45	1966	Varto, Muş	97	2014	Tekirdağ, Çanakkale
46	1967	Türkiye; Mudurnu, Adapazarı	98	2017	Bodrum
47	1967	Tunceli	99	2019	İstanbul
48	1968	Bartın, Amasra, Çakraz (Kuzey Anadolu)	100	2020	İzmir (Bornova, Bayraklı, Karşıyaka)
49	1969	Batı Alaşehir, Sarıgöl, Kiraz	101	2020	Sivrice (Elazığ), Malatya
50	1970	Gediz	102	2020	Van (Başkale)
51	1970	Demirci, Manisa	103	2020	Karlıova, Yedisu, Adaklı (Bingöl); Çat (Erzurum)
52	1971	Burdur	104	2020	Özalp, Saray, Gürpınar (Van)

Tablo incelendiğinde; Türkiye'nin farklı tarihlerde birçok depreme maruz kaldığı görülmektedir. Bu kısımdan, bir sonraki başlığa kadar tabloda yer alan ve çalışmanın alanını oluşturan 1999 Gölcük (Kocaeli), 2011 Van ve 2020 Elazığ depremlerine yer vermiştir. Kocaeli bölgesi, Kuzey Anadolu Fay kuşağının Doğu Marmara bölümünde bulunmaktadır ve yıkıcı depremlerden önemli ölçüde etkilenen bir yerleşim yeridir. Tarih boyunca Kocaeli sınırları içinde bulunan bu bölge, birçok depreme maruz kalmıştır. Meydana gelen depremlere örnek olarak (Pampal ve Özmen, 2009: 171-172).

17 Ağustos 1999 tarihinde saat 03.02'de gerçekleşen $M=7,4$ büyüklüğündeki deprem, Türkiye genelinde önemli can ve mal kayıplarına sebep olmuştur. Bu deprem, 1939 Erzincan depreminden sonra ülkemizde yaşanan en yıkıcı deprem olma özelliğini taşımaktadır. Özellikle Sakarya, Bolu, Yalova ve Kocaeli illerinde yoğun olarak hissedilen deprem, çevre iller olan Eskişehir, Bursa, Zonguldak ve İstanbul gibi bölgelerde de ciddi can kayıplarına ve maddi zararlara yol açmıştır (Pampal ve Özmen, 2009: 171-172). Van Gölü Havzası, Doğu Anadolu Platosu'nda konumlanmış olup, Avrasya ve Arap levhalarının geçmiş jeolojik dönemlerdeki çarpışması sonucunda meydana gelmiştir (Şengör ve Kidd, 1979; Şengör ve Yılmaz, 1981). Van ili, zaman içinde Kocaeli ili gibi bir dizi depremle karşı karşıya kalmıştır, bu da bilim çevrelerince bilinmektedir (Pampal ve Özmen, 2009: 198-199).

23 Ekim 2011 tarihinde yaşanan 7,1 büyüklüğündeki deprem, şehir genelinde ciddi hasara

ve can kayıplarına yol açmıştır. Bu depremin ardından başlatılan çalışmalar sürerken, 9 Kasım 2011 tarihinde Van'ın Edremit ilçesine yakın bir noktada 5,7 büyüklüğünde bir başka deprem meydana gelmiştir. Her iki depremde toplamda 644 kişi yaşamını yitirirken, 1966 kişi de yaralanmıştır. Kurtarma ekiplerinin çabaları sonucunda enkaz altından 252 vatandaşı sağ olarak kurtarılmıştır. Bu acı verici olaylar, Türkiye'nin deprem riski altındaki bölgelerinde alınması gereken önlemlerin ve afet yönetimi stratejilerinin önemini bir kez daha vurgulamaktadır (Pampal ve Özmen, 2009: 198-199; AFAD, 2011). Van'da meydana gelen 23 Ekim 2011 tarihli depremin ardından, arazideki deformasyonları incelemek üzere Başbakanlık tarafından bir ekip görevlendirilmiştir.

Değerlendirme raporu, depremin ikincil etkilerini ve yüzey faylanmasını gözlemleyen iki ana başlık altında sunulmuştur. Ekip, depremin neden olduğu ikincil etkilerin genellikle heyelan, sıvılaşma, kaya düşmesi ve yanallı yayılma gibi olaylar olduğunu belirtmiştir. Yüzey faylanmasıyla ilgili olarak ise depremin yüzeyde belirgin kırıklara neden olmadığı, ancak asfalt yollar ve sulama kanallarında kuzey-güney yönlü sıkışma sonucunda deformasyonların meydana geldiği vurgulanmıştır (AFAD, 2011). Deprem, Sivrice-Pütürge bölgesindeki Doğu Anadolu Fay Hattı üzerinde meydana gelmiştir. Doğu Anadolu Fay Sistemi'nin incelenmesiyle, Arap Levhası'nın kuzey yönlü hareketi ile Anadolu bloğunun batı yönlü hareketi arasında yaklaşık 550-600 km uzunluğunda ve ortalama 30 km genişliğinde bir fay hattı olduğu ortaya çıkmaktadır. Doğu Anadolu Fay Sistemi, altı farklı segmentten oluşmaktadır ve bu segmentlerin uzunlukları 50 km ile 145 km arasında değişmektedir. Segmentlerin yer aldığı düzenek aşağıdaki görselde sunulmuştur (AFAD, 2020a).

5. Araştırmanın Amacı, Önemi, Yöntemi ve Örnekleme

Bu araştırmanın amacı, deprem uzmanlarının toplum gözündeki imaj algısını ve bu algının büyük ölçekli afetler, özellikle Kahramanmaraş depremi gibi felaketler bağlamında nasıl şekillendiğini incelemektir. Araştırma, toplumun deprem uzmanlarına dair duyduğu güven, beklentiler ve tepkilerin, afetlere müdahale süreçlerine olan etkilerini anlamayı hedeflemektedir. Bunun yanı sıra, uzmanların kamuoyuna nasıl sunulduğu ve medya aracılığıyla algılarının nasıl şekillendiği de ele alınacaktır. Araştırma, bu faktörlerin afet yönetimi süreçlerinde nasıl bir rol oynadığını ve toplumun deprem uzmanlarına duyduğu güvenin afet sonrası toparlanma sürecine olan etkilerini analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Bu araştırmanın önemi, toplumun deprem uzmanlarına olan güvenini ve algısını anlamanın, afet yönetimi ve hazırlık süreçlerinde kritik bir rol oynamasından kaynaklanmaktadır. Kahramanmaraş depremi gibi büyük ölçekli felaketler, toplumda büyük travmalar yaratırken, uzmanların bu süreçlerdeki yerinin ve etkilerinin belirlenmesi, afetlerin daha etkili yönetilmesine katkı sağlayabilir. Deprem uzmanlarının toplum gözündeki imajı, afet öncesi ve sonrası stratejilerin başarılı olmasında önemli bir faktördür. Bu çalışma, uzmanların toplumla olan etkileşim biçimlerini, medya aracılığıyla nasıl sunulduğunu ve halkın bu uzmanlara olan güveninin afetlerin yönetilmesindeki etkinliğini analiz ederek, afet sonrası toplumsal yeniden yapılanma ve iyileşme süreçlerine önemli bir ışık tutmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, afetlere yönelik farkındalığın artırılması ve uzmanların toplumla daha etkili iletişim kurmasının yollarının belirlenmesi, gelecekteki afetlerin daha iyi yönetilmesi için değerli bilgiler sunacaktır.

Araştırma soruları şunlardır: "Hayatınızda hiç deprem yaşadınız mı? Deprem yaşamadan önce deprem hakkında bilginiz var mıydı? Deprem yaşadığınızdan sonra deprem hakkında bilginiz oldu mu?" Deprem uzmanlarını tanıyor musunuz? Tanıyorsanız isimlerini söyleyebilir misiniz? Deprem uzmanlarının açıklamalarını güvenilir buluyor musunuz? Deprem uzmanlarının imaj ve itibarı hakkında hangi düşüncelere sahipsiniz?

Bu araştırmanın evreni, daha önce deprem deneyimi yaşamış bireylerden oluşmaktadır. Evren, deprem sonrası toplumsal algıları, güven ve beklentileri şekillendiren bir grup olarak belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini, 18 yaş ve üzeri, 10 erkek -10 kadın olmak üzere

toplam 20 katılımcı oluşturmaktadır. Bu katılımcılar, daha önce büyük ölçekli bir deprem yaşamış ve afetle ilgili deneyimleri olan bireylerden seçilmiştir. Katılımcıların cinsiyet dağılımı eşit olup, bu durum, cinsiyetin deprem sonrası algı, güven ve toplumsal etkiler üzerindeki rolünü daha iyi incelemek amacıyla belirlenmiştir. Örneklem, anket ve mülakat gibi araştırma yöntemleriyle, deprem yaşamış bireylerin, deprem uzmanlarının toplum gözündeki imajını nasıl algıladığını ve bu algıların büyük ölçekli afetler bağlamında nasıl şekillendiğini araştırmak için uygun bir temel sunmaktadır.

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan anket ve mülakat soruları kullanılmıştır. Araştırma, katılımcıların deprem uzmanlarına dair algılarını, güven düzeylerini ve beklentilerini anlamaya yönelik hazırlanmış sorularla yürütülmüştür. Anket, katılımcıların deprem uzmanlarına olan güvenleri, toplumdaki algıları, afetlerdeki uzman rollerine dair düşünceleri ve genel deprem deneyimlerine ilişkin görüşlerini ölçen kapalı uçlu ve açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Bu anket, katılımcılara hem nicel veriler sağlayacak hem de depremle ilgili kişisel algı ve deneyimlerini daha derinlemesine anlamaya olanak tanıyacaktır. Mülakatlar ise, daha detaylı ve kişisel veriler elde etmek amacıyla yapılandırılmıştır. Mülakat soruları, katılımcıların deprem sonrası uzmanlara olan güveni, afet müdahalelerindeki rol algıları, medya ve kamuoyundaki deprem uzmanlarıyla ilgili görüşlerini daha ayrıntılı bir şekilde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Veri toplama aracı olarak kullanılan bu anket ve mülakat soruları, araştırmacının amacına uygun olarak deprem uzmanları ve toplum arasındaki etkileşimi ve bu etkileşimin toplum algısı üzerindeki etkilerini anlamaya yönelik tasarlanmıştır.

6. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada nitel desen ve betimsel destek yöntemi kullanılmıştır ve katılımcılara araştırmacı tarafından hazırlanan sorular yöneltilmiştir. Bu bağlamda, toplanan veriler şu şekilde değerlendirilmiştir: İlk olarak, mülakatlar ve açık uçlu anketlerden elde edilen veriler yazılı hale getirilmiş, transkripte edilmiştir. Veriler daha sonra analiz edilmek üzere kodlanmış, anlamlı tema ve kategoriler belirlenmiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlar, güven, uzman algısı ve toplumsal beklentiler gibi ana temalar çerçevesinde gruplandırılmıştır.

Verilerin değerlendirilmesinde tematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu süreçte, katılımcıların verdiği yanıtlar incelenerek benzer ifadeler ve kalıplar bir araya getirilmiş, her bir tema üzerine derinlemesine yorumlar yapılmıştır. Temalar arasındaki ilişkiler ortaya konarak, araştırmacının sorularına yanıt sağlayacak anlamlı sonuçlar çıkarılmıştır.

Tablo 2: Katılımcıların "Hayatınızda hiç deprem yaşadınız mı?" Sorusuna Yönelik Cevapları

Katılımcı	Cinsiyet	Verilen Cevap
1	Erkek	Evet yaşadım (1999)
2	Erkek	Evet yaşadım 6 Şubat Kahramanmaraş depremi
3	Erkek	Evet, 17 Ağustos 1999 Marmara Depremi, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremi
4	Erkek	Evet, yaşadım. Hatay merkezde
5	Erkek	Evet 6 Şubat'ta Kahramanmaraş'ta yaşanan depremi Hatay'da yaşadım.
6	Erkek	Evet Şubat depremini yaşadım.
7	Erkek	Evet yaşadım.
8	Erkek	Evet
9	Erkek	Evet

10	Erkek	Evet, yaşadım. Van depremi, Kahramanmaraş depremi, Elazığ ve Malatya depremi.
11	Kadın	Evet, Elazığ Depremi, Van Depremi, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremi
12	Kadın	Evet
13	Kadın	Evet yaşadım.
14	Kadın	Evet. Elazığ ve Kahramanmaraş depremlerini yaşadım.
15	Kadın	Evet yaşadım. 6 Şubat Kahramanmaraş Depremi
16	Kadın	Evet Şubat depremini yaşadım.
17	Kadın	Evet 2011 Van depremi
18	Kadın	Evet, yaşadım.
19	Kadın	Evet, yaşadım. Malatya Pütürge depremi, Elazığ depremi, Malatya depremi.
20	Kadın	Evet.

Katılımcıların verdikleri cevaplar incelendiğinde, tüm katılımcıların hayatlarında en az bir kez deprem yaşadıkları görülmektedir. Cinsiyet dağılımına bakıldığında, 10 erkek ve 10 kadın katılımcı bulunmaktadır. Bu, çalışmanın eşit bir cinsiyet temsiline dayandığını göstermektedir. Verilen yanıtlar, Türkiye'nin deprem gerçeğini ve bu doğal afetin toplum üzerindeki yaygın etkisini açıkça ortaya koymaktadır. En sık belirtilen depremler arasında, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremi öne çıkmaktadır. Bu deprem, Hatay ve çevre iller gibi geniş bir alanda etkili olmuştur ve pek çok katılımcı bu depremi tecrübe ettiğini ifade etmiştir. Bunun yanı sıra, 1999 Marmara Depremi, 2011 Van Depremi, Elazığ Depremi ve Malatya'da meydana gelen depremler de sıkça belirtilmiştir. Bu durum, büyük depremlerin yalnızca fiziksel yıkımla sınırlı kalmayıp toplumun hafızasında da derin izler bıraktığını göstermektedir. Katılımcıların yaşadıkları depremler, Türkiye'nin farklı bölgelerini kapsamaktadır. Özellikle Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu ve Marmara bölgelerinde meydana gelen depremler sıklıkla dile getirilmiştir. Bu, Türkiye'nin bir deprem ülkesi olmasının ve farklı bölgelerde meydana gelen afetlerin toplum üzerindeki etkisinin altını çizmektedir. Kadın ve erkek katılımcılar arasında deprem deneyimleri açısından bir fark bulunmamaktadır. Her iki grup da büyük depremlerle ilgili benzer tecrübeler paylaşmıştır. Bu durum, depremin toplumsal cinsiyet farkı gözetmeksizin herkesi etkileyen bir olgu olduğunu ortaya koymaktadır. Genel olarak, bu veriler, depremlerin bireyler üzerindeki etkisini ve Türkiye'nin afetlere karşı daha dirençli bir toplum oluşturma gerekliliğini göstermektedir. Bu tür çalışmalar, deprem farkındalığı ve afet yönetimi stratejilerinin planlanmasında önemli bir kaynak olabilir. Katılımcıların yanıtları, depremlerin yalnızca fiziksel yıkım değil, aynı zamanda toplumsal hafızada derin etkiler bırakan bir gerçeklik olduğunu kanıtlamaktadır.

Tablo 3: Katılımcıların "Deprem yaşamadan önce deprem hakkında bilginiz var mıydı" Sorusuna Yönelik Cevapları

Katılımcı	Cinsiyet	Verilen Cevap
1	Erkek	Vardı. Annemin 1967 depremine dair anlattıklarından biliyordum.
2	Erkek	Okular da ve bulunduğum ortamlardaki verilen deprem eğitimi kadar
3	Erkek	Vardı. Televizyondan ve internetten öğrendiğimiz bir takım bilgilere sahiptim.
4	Erkek	Vardı ama deprem esnasında bir işe yaramadı edindiğim bilgi.

5	Erkek	Yani kısmen ama yine bu konuda daha çok şey bilmek gerekir.
6	Erkek	Yoktu ve bu yüzden ilk anda nasıl davranmam gerektiğini bilemedim. Maalesef deprem anında merdivenlere koştum.
7	Erkek	Evet, vardı.
8	Erkek	Evet, sosyal platformlardan edindiğim kadar.
9	Erkek	Evet
10	Erkek	Evet, vardı.
11	Kadın	Evet Vardı. Sosyal Medya ve Tv Programlarından edindiğim bilgilere sahiptim.
12	Kadın	Evet vardı, okulda ve tatbikatlarda öğrendiğim kadarını biliyordum
13	Kadın	Deprem yaşamadan önce detaylı bir bilgiye sahip değildim.
14	Kadın	Hayır. Yeterli bilgiye sahip değildim.
15	Kadın	Az da olsa bilgim var.
16	Kadın	Yoktu ve bu yüzden ilk anda nasıl davranmam gerektiğini bilemedim. Maalesef deprem anında merdivenlere koştum.
17	Kadın	Hayır yoktu ve nasıl davranmam gerektiğini bilemedim.
18	Kadın	Evet, vardı.
19	Kadın	Evet, vardı.
20	Kadın	Evet.

Katılımcıların "Deprem yaşamadan önce deprem hakkında bilginiz var mıydı?" sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, bilgi düzeylerinin bireyler arasında farklılık gösterdiği görülmektedir. Bazı katılımcılar depremle ilgili bilgiye sahip olduklarını belirtirken, diğerleri ya hiç bilgiye sahip olmadıklarını ya da sahip oldukları bilginin yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Bu durum, deprem farkındalığı ve eğitimlerinin bireyler üzerindeki etkisini anlamak açısından önemli ipuçları sunmaktadır. Erkek katılımcıların çoğunluğu depremle ilgili temel bilgilere sahip olduklarını ifade etmiştir. Bu bilgiler genellikle okullarda verilen eğitimlerden, televizyon ve internet gibi kaynaklardan edinilmiştir. Bununla birlikte, bir katılımcı deprem sırasında edindiği bilginin işe yaramadığını, bir diğeri ise bilgi eksikliği nedeniyle yanlış bir davranış sergileyerek merdivenlere koştüğünü belirtmiştir. Bu, bilginin yalnızca varlığının değil, uygulanabilirliğinin de önemini vurgulamaktadır. Kadın katılımcılar arasında bilgi düzeyi farklılık göstermektedir. Bazıları okulda öğrendikleri veya sosyal medya gibi platformlardan edindikleri bilgilerle deprem konusunda bilinçli olduklarını ifade ederken, diğerleri yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ya da deprem sırasında nasıl davranacaklarını bilmediklerini dile getirmiştir.

Ayrıca, bilgi eksikliği nedeniyle yanlış tepkiler veren kadın katılımcılar da olmuştur. Katılımcıların verdiği cevaplar, deprem eğitiminin kapsamının ve etkinliğinin yeterince yaygın olmadığını göstermektedir. Özellikle yanlış davranışların (örneğin, merdivenlere koşma) belirtilmesi, uygulamalı deprem eğitimlerinin ve tatbikatlarının önemini ortaya koymaktadır. Televizyon, internet ve sosyal medya gibi bilgi kaynakları önemli bir farkındalık aracı olarak öne çıkarken, bu platformlardan edinilen bilgilerin doğruluğu ve yeterliliği tartışmaya açıktır. Bu tablo, toplumda deprem bilincini artırmak için daha kapsamlı ve pratik eğitim programlarına ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Deprem anında doğru davranışların sergilenmesi için sadece teorik bilgi değil, uygulamalı eğitimlerin de yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bu tür çalışmalar, olası afetlerin etkilerini azaltmada kritik bir rol oynayabilir.

Tablo 4: Katılımcıların "Deprem yaşadktan sonra deprem hakkında bilginiz oldu mu?" Sorusuna Yönelik Cevapları

Katılımcı	Cinsiyet	Verilen Cevap
1	Erkek	Evet, Örneğin fay hattı ne demektir.
2	Erkek	Deprem hakkında çok değil ama sonuçları hakkında bilgi sahibi oldum
3	Erkek	Depremi yaşadıkdan sonra etkilerini daha iyi anladım, daha çok bilgilendim
4	Erkek	Bilgim vardı ama o an tüm bildiklerim yetersiz kaldı.
5	Erkek	Evet, oldu. Mesela 6 Şubat depreminde yiyecek içecek sıkıntısı çekmiştik. Bu nedenle deprem çantasının ne kadar önemli olduğunu anlamış olduk. O yüzden her evde deprem çantası bulundurulmalıdır.
6	Erkek	Evet, oldu. Deprem anında güvenli bir yere çömelip depremin bitmesini beklemeliyiz. Kesinlikle merdivenlere doğru koşmamalıyız.
7	Erkek	Evet, oldu.
8	Erkek	Evet, oldu.
9	Erkek	Evet
10	Erkek	Daha öncesinde de vardı.
11	Kadın	Her depremden sonra etkilerini daha çok hissettim ve daha çok bilgilendim.
12	Kadın	Evet
13	Kadın	Evet, yaşadıkdan sonra haberlerde gördüğüm bilgiler sayesinde daha bilinçli bir birey haline geldim
14	Kadın	Evet. Deprem ve sonrası hakkında bilgi edindim.
15	Kadın	Elbette oldu.
16	Kadın	Evet, oldu. Deprem anında güvenli bir yere çömelip depremin bitmesini beklemeliyiz. Kesinlikle merdivenlere doğru koşmamalıyız.
17	Kadın	- Evet oldu. Depremden sonra daha bilinçli oldum.
18	Kadın	Evet oldu. Deprem çantamın hazır olması gerektiğini evimde tüm eşyaların sabitlenmiş olması gerektiğini ve yaşam üçgeni öğrendim.
19	Kadın	Evet, daha detaylı oldu.
20	Kadın	Evet.

Katılımcıların "Deprem yaşadıkdan sonra deprem hakkında bilginiz oldu mu?" sorusuna verdikleri cevaplar, deprem tecrübesinin bireylerin farkındalık düzeyinde ve bilgi birikiminde önemli bir artış sağladığını göstermektedir. Katılımcılar, yaşadıkları depremden sonra hem depremle ilgili genel bilgilerini hem de afet sonrası yapılması gerekenler konusundaki farkındalıklarını artırdıklarını ifade etmişlerdir. Erkek katılımcılar arasında, deprem yaşadıkdan sonra fay hatları, depremin etkileri ve deprem çantası gibi konularda bilgi sahibi olduklarını belirtenler öne çıkmaktadır. Bazı katılımcılar, deprem esnasında doğru davranışları öğrenmenin önemini vurgulamış ve özellikle güvenli bir yere çömelip beklemenin gerektiğini belirtmişlerdir.

Ayrıca, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremi sonrası temel ihtiyaçların karşılanmasında yaşanan sıkıntılar, afet hazırlığının önemini daha da belirgin hale getirmiştir. Kadın katılımcılar ise deprem sonrasında bilgi düzeylerinde artış olduğunu ve bu tecrübelerin kendilerini daha bilinçli hale getirdiğini ifade etmişlerdir. Deprem çantası hazırlamanın

önemi, eşyaların sabitlenmesi, yaşam üçgeni oluşturma gibi pratik bilgiler, deprem sonrası öğrenilen temel unsurlar arasında yer almaktadır. Ayrıca, haber kaynakları ve medyadan edinilen bilgiler, kadın katılımcıların farkındalığını artıran önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Cevaplar, deprem tecrübesinin bireylerin afet farkındalığını artırmada güçlü bir etken olduğunu göstermektedir. Deprem öncesi bilgi sahibi olmayan bireyler bile deprem sonrası edindikleri bilgilerle daha bilinçli hale gelmiştir. Deprem sırasında ve sonrasında yapılması gerekenler konusunda öğrenilen bilgiler, özellikle güvenli bir alanda bekleme, merdivenlere yönelmekten kaçınma ve deprem çantası hazırlığı gibi kritik noktalara odaklanmaktadır.

Bu sonuçlar, deprem farkındalığı eğitimlerinin deprem tecrübesinden önce verilmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Afet bilinci, yalnızca bireylerin can güvenliğini değil, aynı zamanda afet sonrası hayatın kolaylaşmasını da sağlamaktadır. Özellikle pratik ve uygulamalı eğitimlerin yaygınlaştırılması, toplumun genel afet hazırlık düzeyini artırabilir. Yaşanmış tecrübelerden elde edilen bilgiler, gelecekteki afetlere daha hazırlıklı bir şekilde yaklaşılmasını sağlayabilir.

Tablo 5: Katılımcıların "Deprem uzmanlarını tanıyor musunuz? Tanıyorsanız isimlerini söyleyebilir misiniz?" Sorusuna Yönelik Cevapları

Katılımcı	Cinsiyet	Verilen Cevap
1	Erkek	Tanıdıklarım var, Ahmet Mete Işıkkara, Naci Görür, Osman Bektaş
2	Erkek	Ahmet Mete İŞİKKARA
3	Erkek	Ahmet Mete Işıkkara ve Naci Görür'ü televizyon ve internetten biliyorum
4	Erkek	Hayır, tanımıyorum.
5	Erkek	Hayır, henüz tanıdığım bir deprem uzmanı yok.
6	Erkek	Evet tanıyorum. Naci Görür
7	Erkek	Evet, Naci Görür
8	Erkek	Evet. Naci Görür ve Celal Şengör.
9	Erkek	Evet. Naci Görür
10	Erkek	Evet tanıyorum. Naci Görür, Celal Şengör.
11	Kadın	Evet tanıyorum. Naci Görür, Celal Şengör, Semir Över
12	Kadın	Hayır tanımıyorum
13	Kadın	Ahmet Mete Işıkkara ve Naci Görür'ü tanıyorum.
14	Kadın	Şükrü Ersoy ve Naci Görür'ü tanıyorum.
15	Kadın	Hayır, Hiçbirini tanımıyorum.
16	Kadın	Evet tanıyorum. Naci Görür
17	Kadın	Evet bir tanesini hatırlıyorum. Naci Görür
18	Kadın	Evet, tanıyorum. Naci Görür, Ahmet Mete Işıkkara, Celal Şengör
19	Kadın	Evet. Naci Görür ve Celal Şengör
20	Kadın	Evet, Naci Görür.

Katılımcıların "Deprem uzmanlarını tanıyor musunuz? Tanıyorsanız isimlerini söyleyebilir misiniz?" sorusuna verdikleri cevaplar, toplumun deprem uzmanları hakkında bilgi sahibi olma düzeyini ve tanınan isimleri ortaya koymaktadır. Cevaplardan anlaşıldığı üzere, bazı uzmanlar geniş bir kesim tarafından bilinirken, bazı katılımcılar ise hiçbir deprem uzmanını tanımamaktadır. Erkek katılımcılar arasında en çok tanınan isimler Ahmet Mete Işıkkara ve Naci Görür'dür. Bu isimlerin televizyon ve internet aracılığıyla bilindiği ifade edilmiştir.

Ayrıca, Celal Şengör ve Osman Bektaş gibi diğer uzmanların da birkaç katılımcı tarafından tanındığı belirtilmiştir. Bunun yanında, bazı erkek katılımcılar hiçbir deprem uzmanını tanımadıklarını dile getirmiştir. Kadın katılımcılar arasında da Naci Görür, Ahmet Mete Işıkara ve Celal Şengör öne çıkan isimlerdir. Bunun yanı sıra, Şükrü Ersoy ve Semir Över gibi uzmanların da bilindiği görülmüştür. Ancak, kadın katılımcıların bir kısmı hiçbir deprem uzmanını tanımadığını ifade etmiştir.

Cevaplardan, Naci Görür ve Ahmet Mete Işıkara'nın en çok tanınan deprem uzmanları olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, bu kişilerin medya ve diğer iletişim kanallarında sıkça yer almasıyla açıklanabilir. Diğer tanınan uzmanlar arasında Celal Şengör, Şükrü Ersoy ve Semir Över bulunmaktadır. Ancak, bazı katılımcıların herhangi bir uzmanı tanımayan olması, toplumda deprem farkındalığı ve eğitiminde eksikliklerin olabileceğini göstermektedir. Bu sonuçlar, toplumun depremle ilgili bilgilenmesinde uzmanların medya aracılığıyla ne kadar etkili bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Uzmanların görünürlüğünün artırılması ve özellikle yerel düzeyde daha fazla bilinçlendirme çalışması yapılması, deprem farkındalığını artırmada önemli bir adım olacaktır. Resmî kurumlar ve eğitim organizasyonları, deprem uzmanlarının bilgi ve deneyimlerinden daha etkin bir şekilde yararlanabilir.

Tablo 6: Katılımcıların "Deprem uzmanlarının açıklamalarını güvenilir buluyor musunuz?" Sorusuna Yönelik Cevapları

Katılımcı	Cinsiyet	Verilen Cevap
1	Erkek	Evet
2	Erkek	Ülkemizde deprem uzmanları deprem olduktan sonra çıktıkları için bulmuyorum
3	Erkek	Bazıları evet bazıları hayır.
4	Erkek	Türkiye de yaşıyoruz. Kimseye güvenmiyorum.
5	Erkek	Tamamen güveniyorum diyemem maalesef şüpheli yaklaşıyorum.
6	Erkek	Evet, buluyorum.
7	Erkek	Evet, buluyorum.
8	Erkek	Evet, bence güvenli.
9	Erkek	Kısmen buluyorum.
10	Erkek	Varsayım üzerine konuşulmayan açıklamaları güvenli buluyorum.
11	Kadın	Hepsini olmasa da çoğunu güvenilir buluyorum.
12	Kadın	Evet çoğunu güvenilir buluyorum
13	Kadın	Evet güvenilir buluyorum.
14	Kadın	Bu konuya kesinlikle gerçekleşecek olarak değil de önlem alınmalı olarak bakıyor ve güveniyorum.
15	Kadın	Genelde duyduğumda iddialarına şüpheli yaklaşıyorum.
16	Kadın	Evet, buluyorum.
17	Kadın	Kısmen evet
18	Kadın	Evet, güvenli ve bilinçli buluyorum.
19	Kadın	Evet.
20	Kadın	Kısmen evet.

Katılımcıların "Deprem uzmanlarının açıklamalarını güvenilir buluyor musunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar, toplumun bu konuda duyduğu güven düzeyinin çeşitlilik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Cevaplar, uzman açıklamalarına duyulan güvenin kişisel deneyimler, uzmanların açıklama biçimleri ve genel güven algısı ile yakından ilişkili

olduğunu göstermektedir. Erkek katılımcılar arasında, bazıları uzmanların açıklamalarını güvenilir bulurken, diğerleri şüpheli yaklaşmaktadır. Örneğin, bazı katılımcılar, uzmanların varsayımlardan uzak açıklamalarını güvenilir bulduğunu belirtirken, diğerleri uzmanların yalnızca deprem sonrası medyada görünür olmasından dolayı güven duymadığını ifade etmiştir. Bazı katılımcılar ise tamamen güvenemediklerini veya açıklamalara şüpheyle yaklaştıklarını dile getirmiştir. Kadın katılımcılar arasında güven düzeyi daha olumlu olmakla birlikte, şüphelilik yine de kendini göstermektedir. Çoğu kadın katılımcı, uzmanların açıklamalarını güvenilir bulduğunu belirtirken, bir kısmı bu güvenin kısmi olduğunu ifade etmiştir. Bazı katılımcılar ise açıklamalara daha eleştirel yaklaşarak, güven duygusunun uzmanların önerilerini uygulanabilir bulup bulmamalarına bağlı olduğunu vurgulamıştır.

Katılımcıların önemli bir kısmı deprem uzmanlarının açıklamalarını güvenilir bulmaktadır. Bu grup, açıklamaların bilgilendirici ve bilinçlendirici olduğunu belirtmektedir. Bazı katılımcılar ise uzmanların açıklamalarına ya tamamen ya da kısmen şüpheyle yaklaşmaktadır. Bu şüphe, genellikle açıklamaların varsayımlara dayalı olması ya da önceden yeterli uyarının yapılmaması gibi nedenlerle ilişkilendirilmiştir. Az sayıda katılımcı ise genel olarak uzmanlara ve açıklamalarına güvenemediklerini ifade etmiştir. Bu durum hem bilgiye ulaşım hem de toplumdaki genel güven eksikliği ile bağlantılı olabilir. Katılımcıların uzmanlara duyduğu güvenin artması için, açıklamaların daha erişilebilir, net ve uygulanabilir olması önemlidir. Ayrıca, uzmanların deprem öncesinde daha proaktif bir şekilde bilgilendirme yapması ve bu bilgilendirmenin daha geniş kitlelere ulaştırılması, toplumda güven duygusunun artmasına katkı sağlayabilir. Eğitim kurumları, medya ve sivil toplum kuruluşları da bu konuda uzmanlarla iş birliği yaparak güveni artıracak çalışmalar yürütebilir.

Tablo 7: Katılımcıların "Deprem uzmanlarının imaj ve itibarı hakkında hangi düşüncelere sahipsiniz?" Sorusuna Yönelik Cevapları

Katılımcı	Cinsiyet	Verilen Cevap
1	Erkek	Bilimsel veriler sunuyorlar, olayın ciddiyetini dile getiriyorlar. İnsanlara ve hükümetlere tedbirler hakkında uyarılar veriyorlar.
2	Erkek	Gerektiği zaman olmayıp ta sonradan çıkıp yok böyle olacağını demiştik değil toplumu depreme hazırlama aşamalarında ön planda olmalılar şuan onu yapan kimse çok yok
3	Erkek	Saygı duyulması bir meslek icra etmekte. Halkı bilgilendiriyorlar bu sayede can kayıplarının önüne geçmeyi amaçlıyorlar.
4	Erkek	Onların imaj ve itibarı umurumda değil. Ölen kişilerin imaj ve itibarı ne olacak.
5	Erkek	Bu konu hakkında fikrim yok.
6	Erkek	İmaj ve itibarları verecekleri ve verdikleri bilgiler kadar önemli olmadığını düşünüyorum.
7	Erkek	Düşüncelerim olumlu yönde.
8	Erkek	Bu alanda uzmanlaşmış kişilerin bizlere sunacağı bilgilerin bilimsel kanıt ve verilerle uyum sağlaması gerekmektedir.
9	Erkek	Kısmen güvenilirler.
10	Erkek	Deprem ülkesi olmamıza rağmen sadece deprem zamanında itibar gören bir imaja sahipler.

11	Kadın	Söyledikleri ve öngörülerinin doğruluk payı çok yüksek.
12	Kadın	Deprem uzmanlarının Türkiye gibi deprem bölgesi olan bir yerde az olduğunu düşünüyorum ve olanların da kendilerini ön plana çıkarmada yetersiz olduklarını düşünüyorum
13	Kadın	Güvenilir ve insanları rahatlatan, doğru bilgi veren kişiler olmasını bekliyorum.
14	Kadın	Bana göre takip ettiğim isimler kendini geliştirmiş ve öngörülü insanlar.
15	Kadın	Pek fazla imajları olduğunu düşünmüyorum.
16	Kadın	İmaj ve itibarları verecekleri ve verdikleri bilgiler kadar önemli olmadığını düşünüyorum.
17	Kadın	Verdikleri bilgilerin imaj ve itibarlarından daha önemli olduğunu düşünüyorum.
18	Kadın	Yeteri kadar değer verilmediklerini düşünüyorum. Sadece deprem olduktan sonra gündeme geliyorlar.
19	Kadın	Güvenilir.
20	Kadın	Fazla ön planda değil.

Katılımcıların "Deprem uzmanlarının imaj ve itibarı hakkında hangi düşüncelere sahipsiniz?" sorusuna verdikleri yanıtlar, deprem uzmanlarının toplumdaki algısının hem olumlu hem de olumsuz yönleri sahip olduğunu göstermektedir. Katılımcılar, uzmanların bilimsel veriler sunduğunu ve halkı bilgilendirmede önemli bir rol oynadıklarını belirtmiş, ancak bazıları da uzmanların yalnızca deprem meydana geldikten sonra gündeme gelmelerini eleştirmiştir. Erkek katılımcılar, genellikle deprem uzmanlarının bilimsel veriler sunduğunu ve bu bilgilerin önemine dikkat çekerken, bazıları uzmanların toplumun deprem konusunda daha iyi hazırlanması için önceden daha fazla çaba sarf etmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Bunun yanında, bazı katılımcılar, deprem uzmanlarının yalnızca deprem sırasında önem kazandığını ve bu durumun eleştirildiğini belirtmiştir.

Ayrıca, bir katılımcı, uzmanların imajlarının toplumsal can kaybı ve kayıplarla karşılaştırıldığında önemsiz olduğunu vurgulamıştır. Kadın katılımcılar da benzer şekilde, deprem uzmanlarının güvenilir ve doğru bilgi veren kişiler olmalarını beklediklerini ifade etmiştir. Ancak, bazı kadın katılımcılar, deprem uzmanlarının sayısının yetersiz olduğunu ve var olan uzmanların kendilerini toplum önünde yeterince iyi tanıtamadıklarını düşünmektedir. Bazı kadın katılımcılar, uzmanların yalnızca deprem zamanlarında önemli bir figür haline geldiğini, bu durumu olumsuz bir şekilde değerlendirmiştir. Bununla birlikte, bazı katılımcılar, uzmanların itibarlarının, verdikleri bilgilerin kalitesiyle doğru orantılı olduğunu belirtmiştir.

Çoğu katılımcı, deprem uzmanlarının toplum için önemli bir görev üstlendiğini ve bilimsel veriler sunduklarını, bu yüzden saygı duyulması gerektiğini ifade etmiştir. Deprem uzmanlarının halkı bilinçlendirmede önemli bir rol oynadıkları vurgulanmıştır. Bazı katılımcılar, deprem uzmanlarının yalnızca deprem anlarında öne çıktıklarını ve bu durumun, toplumda daha geniş bir güven yaratmaya engel olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, uzmanların kendilerini yeterince tanıtamadığı veya toplumun onları yeterince ön plana çıkarmadığı düşünülmektedir. Katılımcılar, uzmanların imaj ve itibarlarını, verdikleri bilgilerin doğruluğuna dayandırmış, bazıları ise bu faktörlerin toplumsal can kaybı ve acılardan daha az önemli olduğunu savunmuştur. Deprem uzmanlarının toplumsal algısı, uzmanların deprem öncesi ve sonrasındaki tutumlarına, bilgilerini ne kadar geniş kitlelere etkili bir şekilde sunduklarına ve topluma yönelik aktif bilinçlendirme çalışmalarına bağlı olarak değişmektedir. Uzmanların toplumsal itibarı ve imajı, bu alandaki sürekli eğitim, bilgilendirme ve medya etkileşimi ile güçlendirilebilir.

7. Sonuç

Deprem, doğal bir felaket olarak, toplumların karşılaştığı en büyük risklerden biri olmaya devam etmektedir. Bu bağlamda, deprem uzmanlarının açıklamaları ve kamuoyunun deprem hakkında bilinçlendirilmesi hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışma, katılımcıların deprem ile ilgili bilgilerini, tutumlarını ve davranışlarını anlamayı hedeflemiştir. Katılımcıların yanıtları, deprem hakkında ne kadar bilgi sahibi olduklarını ve bu bilgileri ya deneyim yoluyla ya da uzmanların açıklamalarından edindiklerini belirtmişlerdir. Erkek ve kadın katılımcılar arasında ortak bir görüş olarak, deprem anında sakin kalmanın ve güvenli bir alanda beklemenin gerekliliği vurgulanmıştır. Katılımcılar, "çök, kapan, tutun" gibi temel güvenlik önlemlerinin farkındadırlar ve bu tür bilgileri önemli bulmaktadırlar. Bu, toplumun genelinde depremle ilgili temel bilgiler hakkında önemli bir farkındalık olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, bazı katılımcılar, deprem anında panik yapabilme eğiliminde olduklarını ve duygusal tepkilerin, bilgiye rağmen sağlıklı bir şekilde hareket etmeyi zorlaştırabileceğini ifade etmişlerdir. Deprem esnasındaki bu panik hali, insanların davranışlarını etkileyebilir ve bu da acil durumlara daha az hazırlıklı olunmasına neden olabilir. Bu bağlamda, deprem uzmanlarının sadece bilgilendirme yapması değil, aynı zamanda bu tür duygusal tepkilere karşı da rehberlik yapması önemlidir.

Deprem uzmanlarının iletişim kanallarında yeterince yer alıp almadığına dair katılımcılar arasında farklı görüşler bulunmuştur. Erkek katılımcılar, özellikle depremler sonrası uzmanların daha fazla yer alması gerektiğini belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar, deprem uzmanlarının televizyon gibi kitle iletişim araçlarında sıkça yer aldığını ancak bu durumun genellikle deprem felaketi sonrası kısa bir süreyle sınırlı kaldığını dile getirmişlerdir. Kadın katılımcılar ise deprem uzmanlarının daha fazla gündeme gelmesi gerektiğini ifade etmiş, özellikle daha fazla bilgilendirme yapılması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Bu durum, toplumda depremle ilgili daha kapsamlı ve sürekli bir eğitim ve bilgilendirme sürecine ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

Deprem uzmanlarının açıklamaları, katılımcıların tutum ve davranışlarında önemli değişikliklere neden olmuştur. Birçok katılımcı, uzmanların önerilerine kulak vererek daha bilinçli ve tedbirli hale geldiklerini ifade etmiştir. Özellikle deprem anında yapılması gerekenler ve alınması gereken önlemler konusunda daha dikkatli ve hazırlıklı oldukları belirtilmiştir. Deprem çantası hazırlama, sabit olmayan eşyaların sabitlenmesi gibi önlemler, katılımcılar arasında yaygın bir şekilde benimsenmiştir. Ancak, bazı katılımcılar, deprem uzmanlarının açıklamalarının kişisel tutumlarında önemli bir değişikliğe neden olmadığını belirtmişlerdir. Bu görüş, depreme hazırlık konusunda hala toplumsal olarak önemli eksikliklerin olduğuna işaret edebilir. Depremle ilgili bilgiye sahip olmak, bireysel davranış değişikliklerine yol açsa da bu bilgi ve hazırlıkların genel toplumda yeterince yerleşmediği görülmektedir.

Çoğu katılımcı, deprem anında yapılması gerekenler konusunda bilgi sahibi olduklarını belirtmiş ve sakin kalmanın, güvenli bir alanda toplanmanın önemine dikkat çekmiştir. Deprem sonrası güvenli alanlara yönelme, panik yapmama ve doğru adımlar atma konusunda bilgi sahibi olmak, bireylerin hayatta kalma şansını artırabilir. Ancak, bu tür bilgiler halk arasında daha fazla yayılmalı ve deprem öncesinde sürekli bir eğitim ve hazırlık süreci sağlanmalıdır. Katılımcılar, uzmanlardan bu konuda daha fazla eğitim ve rehberlik almaktan yana olduklarını ifade etmişlerdir. Bu da toplumun deprem konusunda daha hazırlıklı hale gelmesi için sürekli bir bilgilendirme ihtiyacını gösteriyor.

Depremle ilgili bilgi ve hazırlık, toplumsal güvenlik açısından kritik bir öneme sahiptir. Katılımcıların çoğu, deprem anında yapılması gerekenler hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmiş, ancak bu bilginin duygusal ve psikolojik engellerle zaman zaman sınırlı kaldığını

ifade etmişlerdir. Deprem uzmanlarının daha fazla yer alması, toplumu bilinçlendirme çabalarının güçlendirilmesi ve eğitim süreçlerinin süreklilik arz etmesi, toplumsal güvenliğin artırılması için önemli adımlardır. Sonuç olarak, deprem hakkında daha fazla bilgi ve hazırlık, insanların hem bireysel hem de toplumsal olarak depreme karşı daha dayanıklı hale gelmelerini sağlayacaktır.

8. Kaynakça

- AFAD, (2020). Ege Denizi, Seferihisar (İzmir Açıkları (17.26 km) Mw:6.6) Depremi'ne İlişkin Ön Değerlendirme Raporu, s. 10. <https://www.yapidepremlab.itu.edu.tr/files/Izmir%20depremine%20IlgiliskinOn%20Değerlendirmeraporu.pdf>
- AFAD, (2022). 2011 Van depreminden günümüze afet yönetimi paneli. <https://www.afad.gov.tr/2011-van-depreminden-gunumuze-afet-yonetimi-paneli>, 30.12.2024.
- AFAD. (2023). Kahramanmaraş Depremi Ön Değerlendirme Raporu. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.
- Asunakutlu, T., & Safran, B. (2004). Stratejik yönetim açısından kriz kaynaklarına ilişkin bir değerlendirme. *Öneri Dergisi*, 6(21), 51-58. <https://doi.org/10.14783/maruoneri.680076>
- Aykaç, B. (2001). Kamu yönetiminde kriz ve kriz yönetimi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(2), 123-132.
- Batchelor, P. (2003). *Surviving corporate crisis: 100 things you need to know*. London: Thorogood Publishing.
- Bénaben, F., Lauras, M., Truptil, S., & Salatgé, N. (2016). A metamodel for knowledge management in crisis management. 49th Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS), 126-135. <https://doi.org/10.1109/HICSS.2016.24>
- Benoit, W. L. (1997). Image repair discourse and crisis communication. *Public Relations Review*, 23(2), 177-186.
- Billings, R.S., Milburn, T.W., & Schaalman, M.L. (1980). A model of crisis perception: a theoretical and empirical analysis. *Administrative Science Quarterly*, 25(2), 303-316.
- Can, İ. (2020). Giriş niyetine-afet sosyolojisine alan açma çabası (Ed. İslam Can). *Afet Sosyolojisi içinde* (ss. 15-39). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Coombs, W. T. (2007). Protecting organization reputations during a crisis: The development and application of situational crisis communication theory. *Corporate Reputation Review*, 10(3), 163-176.
- Coombs, W. T. (2015). *Ongoing crisis communication: planning, managing, and responding* (4th Ed.). ABD: Sage Publications.
- Coombs, W. T., & Holladay, S. J. (2012). *The handbook of crisis communication*. John Wiley & Sons.
- Darling, J. R. (1994). Crisis management in international business: Keys to effective decision making. *Leadership & Organization Development Journal*, 15(8), 3-8. <https://doi.org/10.1108/01437739410073047>.
- Demir, A. (2020). Afetlerde dezavantajlı gruplar (Ed. İslam Can). *Afet Sosyolojisi içinde* (ss.265-284). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Diñer, Ömer. (2007). *Stratejik yönetim ve işletme politikası*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Filiz, E. (2007). *Kamu yönetiminde kriz yönetimi*. İstanbul: Alfa Akademi Basım Yayım.

- Fombrun, C. J., & van Riel, C. B. M. (2004). *Fame & fortune: How successful companies build winning reputations*. FT Press.
- Genç, F. N. (2009). Kriz yönetimi ve kamu yönetiminde uygulanabilirliği. *Verimlilik Dergisi*, 4, 7-22.
- Girgin, S., & Yetiş, Ü. (2007). Seçilmiş uluslararası veri tabanlarında Türkiye’de yaşanmış endüstriyel kazalar. *Türkiye Kazaların Çevresel ve Teknik Araştırması Ulusal Çalıştayı ETRA 07-13/15 Haziran*, Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Güneş, M., & Beyazıt, E. (2010). Özel işletmelerde kriz yönetimi üzerine genel bir değerlendirme. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 15-33.
- Haşit, G. (2013). Kriz kavramı ve işletmeler açısından kriz yaratan faktörler. *Kriz iletişimi ve yönetimi*. Açıköğretim Fakültesi Yayın No: 1776, Eskişehir.
- Koselleck, R. & Richter, M. W. (2006). *Crisis*. *Journal of the History of Ideas*, 67(2), 357-400.
- Küçükaltan, D., Tükeltürk, Ş.A., & Çiftçi, G. (2015) *Otel işletmelerinde kriz yönetimi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Loewendick, B.A. (1993). Laying your crisis on the table. *Training & Development*, 47(11), 15-17.
- Milasinovic, S. & Kesetovic, Z. (2008). Crisis and crisis management: A contribution to a conceptual & terminological delimitation. *Megatrend review: the international review of applied Economics*, 5(1), 167-186.
- Mitroff, I., Shrivastava, I.P., & Udwadia, F.E. (1983). Effective crisis management. *The Academy of Management Executive*, 1(4), 283-292.
- Murat, G., & Mısırlı, K. (2005). Küçük ve orta ölçekli işletmelerde kriz yönetimi: Çaycuma örneği. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 1-19.
- OFDA/CRED (2004). “EM-DAT: The OFDA/CRED international disaster database. criteria & definition”, Université Catholique de Louvain, Brussels – Belgium. Erişim: 08.02.2025. https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/Pdaca744.pdf adresinden alındı.
- Pampal, S., & Özmen, B. (2009). *Depremler doğal afet midir? Depremlerle baş edebilmek*. Ankara: Eflatun Yayınevi.
- Paraskevas, A. (2006). Crisis management or crisis response system? A complexity science approach to organizational crises. *Management Decision*, 44(7), 892-907. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1108/00251740610680587>
- Pauchant, T.C., & Douville, R. (1993). Recent research in crisis management. A study of 24 authors' publications from 1986 to 1991. *Industrial & Environmental Crisis Quarterly*, 7(1), 43-66. <https://doi.org/10.1177/108602669300700104>
- Pearson, C. M., & Clair, J. A. (1998). Reframing crisis management. *The Academy of Management Review*, 23(1), 59-76. <https://doi.org/10.2307/259099>
- Pearson, C. M., & Mitroff, I. I. (1993). From crisis prone to crisis prepared: A framework for crisis management. *Academy of Management Perspectives*, 7(1), 48-59.
- Pearson, C.M. & Mitroff, I.I. (1993). From crisis prone to crisis prepared: A framework for crisis management. *Academy of Management Executive*, 7(1), 48-59.
- Pekcan, B. (2010). Otomotiv sektöründe kriz yönetimi küresel finans krizini yaşayan bir otomotiv firmasının krize tepki veriş biçimleri. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Pira, A., & Sohodol, Ç. (2012). Kriz yönetimi halkla ilişkiler açısından bir değerlendirme. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ray, S. J. (1999). Strategic communication in crisis management: Lessons from the Airline Industry. Westport: Greenwood Publishing.
- Rosenthal, U., Boin, A., & Comfort, L. K. (Eds.) (2001). Managing crises: Threats, dilemmas, opportunities. Springfield, IL: Charles C. Thomas Publishers.
- Seeger, M. W. (2006). Best practices in crisis communication: An expert panel process. *Journal of Applied Communication Research*, 34(3), 232-244.
- Shrivastava, P. (1993). Crises theory/practise: Towards a sustainable future. *Industrial & Environmental Crisis Quarterly*, 7(1), 23-42.
- Şihmantepe, A. (2002). Ege denizinde aidiyeti tartışmalı ada, adacık ve kayalıklar sorunu, kardak krizinin çatışma çözümü analizi açısından değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. YTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tüz, M. (2001). Örgütsel küçülme ve seçenekleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 2(2), 9-22.
- Ulmer, R. R., Sellnow, T. L., & Seeger, M. W. (2018). Effective crisis communication: Moving from crisis to opportunity. Sage Publications.
- Van Wart, M., & Kapucu, N. (2011). Crisis management competencies. *Public Management Review*, 13(4), 489-511. <https://doi.org/10.1080/14719037.2010.525034>
- Vergiliel Tüz, M. (2014). Kriz yönetimi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yiğiter, N.D. (2008). Planlamada afet bilgi sistemi ve yönetiminin coğrafi bilgi sistemleri ile modellenmesi: Adana örneği. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.